

Zabývám se profesionálně téměř 15 let restaurováním starých věžních hodin. Součástí těchto věžních hodin, starých sto, dvě stě i více let, jsou velmi často ciferníky zhotovené ze dřeva. Jejich stav je vždy velmi špatný, dlouhé působení povětrnostních vlivů - slunce, vody a někdy i dřevokazného hmyzu dřevo ciferníků velmi pozměňuje. Jejich zrestaurování je náročné i proto, že zrestaurované ciferníky musí sloužit i nadále svému účelu, vystaveny další desítky let povětrnostním vlivům.

Staré zvětralé dřevo je velmi nasákové a jeho pevnost je velmi snížena. Nasákové dřevo mění vlhkost a tím i rozměry, což způsobuje po krátké době odloupání nátěrů, i kdyby byly provedeny nejkvalitnějšími nátěrovými hmotami. Dřevo je třeba tedy nejprve naimpregnovat, což velmi dobře věděli již staří lakýrníci. Impregnace se dělávala v minulosti teplou fermeží, která pronikla poměrně hluboko do dřeva. Fermež ale bohužel není trvanlivý materiál, účinky impregnace nebyly stoprocentní a netrvaly proto moc dlouho. Jako nejlepší prostředek k impregnaci a zároveň k mechanickému zpevnění dřeva, především starého a zvětřalého, jsem před lety začal používat akrylátovou pryskyřici. Akrylátová pryskyřice naředěná toluenem proniká velmi hluboko do dřeva, především do dřeva zvětřalého a tedy velmi nasákového. Její účinky se proto projevují tím více, čím je dřevo v horším stavu. Po vyschnutí toluenu a zatvrdnutí pryskyřice se dřevo jak mechanicky zpevní, tak impregnuje proti vodě a dřevokaznému hmyzu. Se dřevem lze po napuštění a vytvrdnutí akrylátu dále pracovat, dobře na něm přilnou tmely i laky, m.j. i epoxidová pryskyřice, kterou lze takové dřevo poté lepit.

Existenci akrylátové pryskyřice k napuštění dřeva jsem objevil asi před šesti lety, když jsem byl postaven před nutnost zrestaurovat starý barokní ciferník vystavený dešti a slunci, a to přímo na jižní, pro trvanlivost dřeva nejnepříznivější straně věže. Ciferník byl popraskaný, zborcený, dřevo bylo zcela bez nátěrů a zvětřalé nejen na povrchu, ale místy i do hloubky. Po provedení nutných restaurátorských zásahů - očištění a vyrovnaní zborcené plochy (vysoušením vodou nasáklé desky v lise) jsem ciferníkovou desku napouštěl postupně nejprve řídkým roztokem akrylátové pryskyřice v toluenu, aby akrylát pronikl do hloubky dřeva a poté stále hustším roztokem (tak hustým, aby jej dřevo ještě sálo) jsem napuštění dokončil. Po vyschnutí toluenu bylo dřevo připraveno k vytmelení chybějících partií směsí pilin s epoxidovou pryskyřicí. Nakonec na takto připravený povrch jsem provedl nátěry alkydovými emaily a malbu cifer.

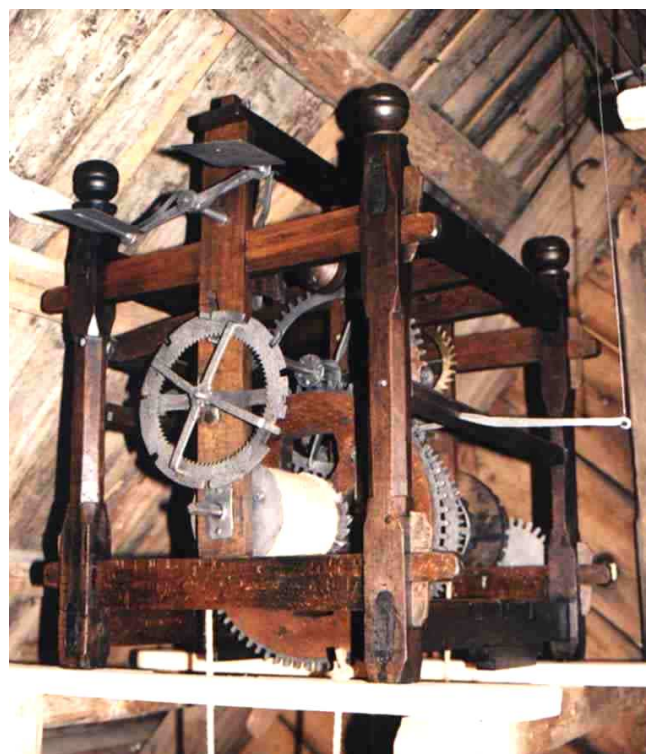
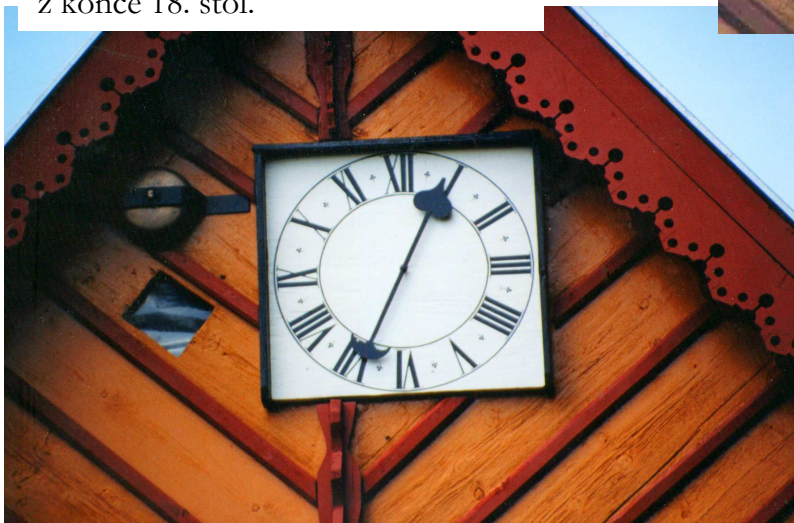
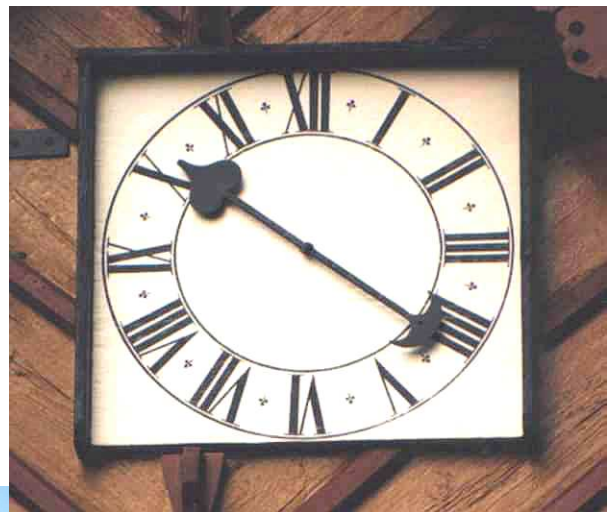
Ciferník dodnes - po pěti letech expozice na slunci a dešti, nevykazuje praskliny v emailovém nátěru, natož nějaké větší poškození povětrnostními vlivy.

Od té doby používám akrylátovou pryskyřici všude, kde je třeba zpevnit a zafixovat dřevo proti vodě a dřevokaznému hmyzu. Stejným způsobem jsem zpevnil dřevotočem zničený unikátní bukový rám hodinového stroje z konce 18. století. S rozpadlými díly rámu lze po napuštění akrylátem pracovat jako se zdravým dřevem, lepit jej a retušovat povrch. Po zaschnutí impregnace lze také povrch dřeva vymýt toluenem a odstranit dojem lakování povrchu dřeva, pokud by bylo třeba. Impregnace dřeva u starožitných předmětů je reversibilní, lze ji eventuelně ze dřeva také odstranit vyluhováním, což je pro restaurátora důležitý aspekt, opravňující jej takový zásah na restaurované věci udělat.

Impregnace dřeva akrylátem se osvědčilo také při opravě sto let starých zvětřalých a téměř rozložených domovních okenních rámu, kde použití impregnace akrylátem namísto běžné fermeže zaručí mnohonásobnou trvanlivost.

Dřevěný ciferník pravděpodobně z konce 18. stol.

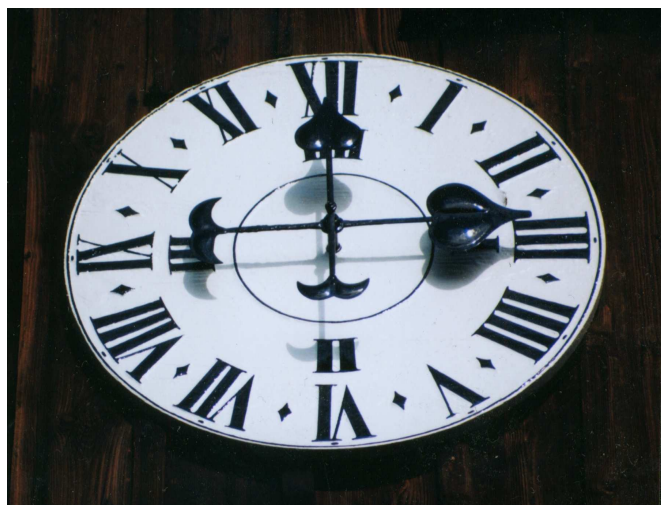

Hodinový stroj s dřevěným rámem. Vlevo původní stav, vpravo stav po zrestaurování za použití akrylátové pryskyřice

Rohový sloupek rámu hodin. Vlevo stav po napuštění rozpadlého dřeva akrylátem, vpravo sloupek po zrestaurování.

Vlevo barokní ciferník kostela sv. Havla v Úhošťanech - původní stav. Vpravo stav po zrestaurování.